

Kapak Konusu

Gazze Operasyonu ve Sonrası

Benjamin Netanyahu

Tzipi Livni

Ehud Barak

Gazze saldırısı, İsrail iç politikasında, Livni'den ziyade rakiplerine puan kazandırdı.

Oytun ORHAN
ORSAM Ortadoğu Uzmanı
oytunorhan@orsam.org.tr

Kapak Konusu

GAZZE OPERASYONU VE SONRASI: İSRAİL AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Gazza Operation and Its Aftermath:
An Evaluation from Israel's Perspective

Abstract

The extensive Gazza operation which lasted for 22 days, ended after Israel's the unilateral ceasefire. It can be said that Israel caused heavy casualties to HAMAS. While Israel claims to have achieved its purposes, the significance of the issue is far beyond a military victory. Israel will face the political consequences of the dissuasiveness, achieved by causing great losses. The incident will lay the ground for a new power distribution in the Middle East. This consequence of the operation is the focus of the paper. The internal policies of Israel and Palestine, and presumptions regarding regional balances of power are the essences of the study.

İsrail iç politikası açısından saldırılardan kârlı çıkanların başında İşçi Partisi lideri Barak gelmektedir. Güvenlik kaygılarının ön plana çıkması, “Bayan Temiz” imajıyla öne çıkan Livni’ye desteği azaltmıştır. Livni’den ziyade Barak, operasyonunun başarısı ile özdeşleştirilmiştir.

Giriş

İsrail yeni ABD Başkanı Barack Obama’ya “jest” yaparak, görevi devralmasından hemen önce, kapsamlı Gazze saldırılarına tek taraflı olarak son verdi. Şimdiden saldırıların kazanan ve kaybedenleri üzerine değerlendirmeler yapılmaya başlandı. İlk bakışta HAMAS’ın askeri açıdan önemli kayıplar verdiği söylenebilir. Daha çok kısa vadede anlam ifade eden “zafer” orta/uzun vadede İsrail’in aleyhine de dönebilir. Ancak her halükarda Gazze saldırıları aynen II. Lübnan Savaşı gibi yeni bir bölgesel güç dağılımı oluşturacaktır. Bu yeni dağılımda taraflar kazanımlar elde ederken aynı anda yeni tehditlerle karşı karşıya kalacaktır.

İsrail –aynen HAMAS gibi– tüm hedeflerine ulaştığını ifade etse de sorun askeri zaferin ötesinde anlam taşımaktadır. İsrail’in ağır kayıplar verdirerek elde ettiği caydırıcılığının siyasi maliyetleri olacaktır. Çalışmada Gazze saldırılarının İsrail açısından doğuracağı sonuçlar bu çerçevede ele alınmaya çalışılacaktır. Bir yandan “başarının” getirileri irdelenirken diğer taraftan tehditler tespit edilmeye çalışılacaktır. İsrail iç ve dış politikası açısından oluşan sonuçların tartışılmasının ardından çalışma, genel değerlendirme bölümüyle sonlandırılacaktır.

Gazze Operasyonunun İsrail Açısından Sonuçları

1. İç Politika

II. Lübnan Savaşı’ndaki başarısızlık Başbakan Olmert’in Kadima Partisi liderliği ve Başbakanlıktan istifası sürecini başlatmıştı. Kadima liderliği için yapılan seçimlerden Dışişleri Bakanı Tzipi Livni galip çıkmış, ancak bu da Kadima’nın kamuoyu yoklamalarında düşüşünü engelleyememişti. Benzer süreç hükümet or-

tağı İşçi Partisi’nde de yaşanmıştı. II. Lübnan Savaşı’nın kararını alan ekipten Savunma Bakanı ve İşçi Partisi lideri Amir Peretz koltuğunu Ehud Barak’a devretmek zorunda kalmıştı. İşçi Partisi’nin oylarındaki düşüş ise Kadima’dan daha sert olmuştu.

Hizbullah’ın İsrail karşısındaki başarısı, çatışmayı İsrail topraklarına taşıması ve daha sonra HAMAS’ın Gazze’de kontrolü ele geçirerek İsrail topraklarına roket saldırıları düzenlemesi İsrail kamuoyunda ulusal güvenlik konularını ön plana çıkarmıştı. Böylece son yıllarda İsrail sağı gittikçe güçlenmeye başlamıştı.¹ Gazze saldırıları öncesine kadar, eski Başbakanlardan Benyamin Netanyahu’nun lideri olduğu sağcı Likud Partisi, kamuoyu yoklamalarında erken genel seçimlerin, Kadima’nın çok az farkla önünde, muhtemel galibi gözükmekteydi.

Dışişleri Bakanı Livni askeri-güvenlik konularındaki tecrübesiz oluşu ve kriz anlarında gerekli “sert” kararları alamayacağı nedeniyle eleştiriliyordu. Diplomasi eğilimli olması, “İran, Hizbullah, HAMAS gibi tehditler” karşısında mücadele açısından bir zayıflık olarak algılanıyordu. Gazze saldırısı kararı işte böyle bir ortamda alınmıştı. Hem Livni hem de Barak, ulusal güvenlik konularındaki yeterliliklerini, kriz anlarında gerekli kararları alabileceklerini ispatlamayı istemiş olabilirler. Saldırı kararı, aynen Olmert’in siyasi kariyerini bitiren II. Lübnan Savaşı kararı gibi riskli de olsa, zaten oylarında düşüş eğilimi olan Kadima ve İşçi Partisi için fırsat olarak görülmüş olabilir. Olası zafer İsrail iç politikasında dengeleri değiştirebilirdi.

Gerçekten de saldırılar devam ederken yapılan kamuoyu yoklamalarında Barak’ın oy oranlarında artış olmuştu.² Artışla beraber daha fazla risk (ölü sayısının artması ya da asker kaçırılması) al-

Kapak Konusu

Daha önce gerekirse HAMAS ile bile konuşacağını açıklayan Obama'nın, Gazze operasyonu sonrası diplomatik manevra alanı oldukça daraldı.

mak istemeyen Livni ve Barak saldırıların durdurulmasını istemişti. II. Lübnan Savaşı'nın olumsuz imajını silmek isteyen ve artık siyasi beklentisi kalmayan Başbakan Olmert ise saldırıları devam ettirmişti.

İsrail iç politikası açısından saldırılardan karlı çıkanların başında İşçi Partisi lideri Barak gelmektedir. Son kamuoyu yoklamaları İsrail halkının Savunma Bakanı Barak'ın saldırıları yönetme tarzından memnun olduğunu göstermektedir. Operasyon öncesi yoklamalarında Knesset'te 10 sandalye kazanması beklenen İşçi Partisi'nin sandalye sayısı 15'lere yükselmiş-

tir.³ Kadima'nın oylarında ise düşüş gözlenmiştir. Güvenlik kaygılarının ön plana çıkması, "Bayan Temiz" imajıyla öne çıkan Livni'ye desteği azaltmıştır. Kadima'nın şu an 29 olan sandalye sayısı yoklamalarda 21 olarak gözükmektedir.⁴ Yani Livni'den ziyade Savunma Bakanı Barak Gazze operasyonunun başarısı ile özdeşleştirilmiştir.

Gazze operasyonun İsrail iç politikası açısından galibi ise olayların doğrudan içinde yer almayan Likud Partisi ve lideri Benyamin Netanyahu olmuştur. HAMAS'ın İsrail toplumunda yarattığı kaygılar ve ulusal güvenlik meselelerinin tercihlerde daha belirleyici olmaya başlaması, Likud'u

İsrail’de milliyetçi-sağın öne çıkmasına paralel Filistin’de HAMAS’a destek artabilir. Saldırıları HAMAS’ı Filistin halkının temsilcisi konumuna yükseltebilir. Bu da sorununun çözümünü karmaşıklaştıracaktır. Operasyonun en başta gelen kaybedeni ise El Fetih ve Mahmud Abbas olmuştur.

öne çıkarmıştır. Likud son yoklamalarda sandalye sayısını 33’e yükselterek seçimlerin olası galibi olarak gözükmemektedir.⁵

Yoklamalar İsrail halkının Gazze’de elde edilen sonuçtan tam memnun olmadığını göstermektedir. Netanyahu’nun operasyon sırasındaki söyleminin temelini “Gazze’de HAMAS iktidarına son vermek” oluşturuyordu. Netanyahu’nun bu söylemle tabanını güçlendirmesi, İsraililerin daha sert karşılık beklentisinin ifadesidir. Operasyonun yürütülmesinde nispeten başarılı görünürken Barak’ın da oy oranını artırmış olması seçimler sonrasında oluşacak yeni dağılıma göre Likud ve İşçi Partisi’nin belirleyici olacağı bir koalisyona hükümetini gündeme getirebilir.

2. Filistin Sorunu

İsrail, Gazze operasyonu ile her şeyden önce HAMAS’ı askeri açıdan zayıflatmayı amaçlamaktaydı. Verilen hasar düşünüldüğünde, İsrail bu anlamda başarılı olmuştur. HAMAS’ın askeri kanadı, altyapısı, silah kapasitesi önemli oranda zayıflatılmıştır. Gazze operasyonu, bundan sonra roket saldırısı düzenlerken HAMAS’ı bir kez daha düşünmeye itecektir. Yani HAMAS’ın saldırı düzenleme iradesi bir ölçüde kırılmış, İsrail ise Lübnan’da kaybettiği caydırıcılık gücünü kısmen geri kazanmıştır. Ancak orta ve uzun vadede HAMAS’ın bu askeri yenilgiyi siyasi bir başarıya dönüştürmesi ihtimali bulunmaktadır.

İsrail Gazze saldırıları ile bir taraftan HAMAS’ın rakibi El Fetih’i güçlendirmek istiyordu. El Fetih, HAMAS’a indirilecek darbe sonrasında Gazze Şeridi’ne dönmenin planlarını yapmaktaydı. Ancak saldırı sonrasında örgütün Batı Şeria’daki varlığını sürdürmesi bile şüphe konusu olmuştur. Saldırıları sırasında Mahmud Abbas’ın İsrail’i durdurmaya konsantre olmak yerine HAMAS’ı eleştirmesi El Fetih’in elini Filistin siyasetinde

zayıflatır.⁶ El Fetih’in boşluğunu doldurabilecek tek siyasal güç HAMAS’tır.

El Fetih’in Filistin halkının meşru temsilcisi rolünü kaybetmesi orta vadede İsrail ve ABD nezdinde müzakere ortağı konumunu kaybetmesine yol açabilir. Gittikçe tabana yayılan HAMAS daha fazla ciddiye alınmak zorunda kalınabilir. İki devletli çözüme inanan, şiddeti reddeden ve diyalogu savunan Abbas’a karşılık İsrail’i reddeden HAMAS’ın güçlenmesi İsrail-Filistin sorununu gittikçe karmaşıklaştıracaktır.

Eğer kısa vadede barış olacaksa bu Abbas liderliğindeki Filistin ile gerçekleşebilir. Abbas’ın Filistin halkının temsilcisi konumunun zayıflaması taraflar arası müzakere sürecini sekteye uğratabilir. Olası barışın geçerliliği ve kalıcılığı zayıflayacaktır. Barış ancak HAMAS’ın daha farklı bir tutum içine girmesi ile mümkün olacaktır.

3. Bölgesel İlişkiler ve Rekabet

a. İran

İsrail HAMAS’ı, İran’ın yanı başındaki uzantısı olarak algılamaktadır. Dolayısıyla İsrail Gazze’de İsraili bir yetkilinin ifadesiyle “kendi toprakları içinde küçük İran ile savaşmaktadır”.⁷ Bu algı doğruluk payı içerse de HAMAS tamamen İran güdümünde hareket eden bir örgüt olarak tanımlanamaz. Ancak İran’dan siyasi ve maddi destek aldığı, ortak çıkarlar temelinde ittifak içinde oldukları söylenebilir. HAMAS – Hizbullah’la beraber – İran’ın İsrail ile mücadelesinde ön cephe işlevi görmekte ve İran’a mücadelesini dolaylı yollardan sürdürme imkânı tanımaktadır. HAMAS; İran’ın güvenliğinin, caydırıcılığının en önemli unsurlarından biri olarak görülebilir. Nükleer tesislerine yönelik olası bir saldırıda İran’ın, bölgedeki en önemli kozlarından biri HAMAS olacaktır. Bu çerçevede İsrail, HAMAS’ı vururken İran’ın da elini zayıflatmaya çalışmaktadır.

Kapak Konusu

İsrail'in kendisine yakın bulunduğu "ılımlı Arap cephesi"nde, rejimlerin toplumsal meşruiyet sorunu giderek büyüyor.

Gazze operasyonu İsrail-İran rekabetinde güç dengelerini İsrail lehine değiştirecektir. İran yardımıyla silahlanan ve üyeleri eğitilen⁸ HAMAS, askeri kapasite açısından büyük ölçüde zayıflatılmıştır. İran'a olası bir saldırıda bu ülkenin kozlarından birinin İsrail karşısındaki kapasitesi test edilmiş, İran'ın gücünün sınırları daha net ortaya çıkmıştır. İsrail'in II. Lübnan Savaşı'ndan sonra güç kullanımında tereddüt edeceği düşünülen bir ortamda aynı şekilde sert karşılık vermesi de İran'ı kaygılandırmış olabilir. İsrail'in İran'ın nükleer tesislerine saldırı düzenleme ihtimali Gazze operasyonu öncesine göre yükselmiştir. HAMAS'ın yenilmesi İran'ın Batı'nın baskılarına direnme kapasitesini de azaltacaktır.⁹ Newsweek dergisi editörü Fareed Zakaria'nın ifadesiyle "HAMAS'a yönelik saldırılar Orta Doğu'daki

İran yayılmacılığına karşı çok önemli bir darbedir"¹⁰

Tüm bunlara karşın İran'ın bazı siyasal kazanımlar elde ettiği söylenebilir. HAMAS'ın Filistin siyasetinde giderek güçlenmesi İsrail-Filistin sorununun çözümünü zorlaştırarak İran'ı rahatlatacaktır. HAMAS'ın Hizbullah gibi tüm Orta Doğu halkları nezdinde kazandığı popülerlik, İran'a yeni oyun alanı sunmaktadır. Gazze operasyonu bölgenin Batı'ya daha yakın ülke yönetimlerinin (S. Arabistan, Mısır, Ürdün) kendi toplumları ile karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Yönetimler, İran etkinliğinin yayılması tehlikesine karşı İsrail'in HAMAS'ı vurmasına sessiz kalırken, halklar HAMAS ve Filistin'e destek yürüyüşleri düzenlemiştir. Bu ülke yönetim-

İsrail'in Gazze operasyonu ile bir amacının da "direnış cephesi" ile müzakereye oturacağını açıklayan yeni ABD yönetiminin bu girişimi öncesi yeni bir güç dağılımı yaratmak çabası olduğu düşünülebilir.

leri halkları ile ters düşerek meşruiyet sorunu ile karşılaşmıştır. Hizbullah'ın uluslararası ilişkiler sorumlusu Nawaf Mussawı'nın ifadesiyle "İsrail'e karşı direniş bölge halkının yeni Mekke'sine dönüşürken,¹¹ İran da direnişin liderliğini üstlenerek bölge halkları üzerinde etkinlik kurma şansına sahip olmaktadır. Bu şekilde, rekabet içinde olduğu "ılımlı Arap ülkeleri"nin yönetimleri üzerinde baskı oluşturma imkânı bulabilmektedir. İran dini lideri Ali Hamaney'in Arap ülkelerini "halklarının taleplerine karşılık vermemekle suçlaması", Hizbullah lideri Hasan Nasrallah'ın "gidin liderlerinize Gazze'de olanları kabul etmediğinizi iletin" çağrısı bu arayışların örnekleridir.¹² Son olarak İran'ın İsrail ile doğrudan karşı karşıya gelmeyerek hem İsrail'in güç ve enerjisini harcamasını sağladığını hem de nükleer konuda zaman kazandığını söyleyebiliriz.¹³

b. "ılımlı" Arap Cephesi

Çok kabaca Orta Doğu bölgesinde iki kamp arasında bir rekabetten söz edilebilir. Bir tarafta İran'ın başını çektiği "direnış cephesi" (Suriye, Hizbullah HAMAS), diğer tarafta ABD'nin desteğini alan "ılımlı Arap cephesi" (S. Arabistan, Mısır ve Ürdün). İsrail'in bu kamplaşmadaki pozisyonu "ılımlı Arap cephesi"nin yanındadır. HAMAS'ın yükselişi "ılımlı cephe"yi iki açıdan kaygılandırmaktaydı. Birincisi İran'ın etkinliğini Filistin'e yayması ikincisi bölgede siyasal İslam'ın güçlenerek bir yönetim alternatifine dönüşmesi ihtimali. S. Arabistan, Mısır ve Ürdün bu kaygılar temelinde İsrail ile çıkar ortaklığına sahiptir. Bu nedenle Gazze operasyonuna tepkileri aynen II. Lübnan Savaşı'ndaki gibi oldu. İlk başta HAMAS'ı eleştiren ülkeler iç kamuoyunun baskısıyla daha sonra İsrail'i eleştiren bir tavır takındılar.

Halkların tepkisi ise tam tersi gerçekleşmiştir. Her üç ülkede de HAMAS'a destek gös-

terileri yönetimler tarafından bastırılmıştır. Mısır'da İsrail karşıtı gösteriler bir taraftan Mübarek karşıtı gösterilere dönüşmüştür.¹⁴ Tabanda siyasal İslam'ın güçlenmesi ve "ılımlı Arap yönetimleri"nin meşruiyetlerinin zayıflaması açısından İsrail'in kayba uğradığı düşünülebilir. İran'ın bu tepkileri karşılayan bir söylem benimsemesi etkinliğini Arap halkları üzerine yaymasını sağlamaktadır. İsrail karşıtlığının bölgede yükselişi de ilerde sorun yaratma potansiyeline sahiptir. Kamuoyunun artan baskısı, yönetimleri İsrail/ABD etkisinden de uzaklaştırabilir.¹⁵

İsrail, "ılımlı cephe"nin İran kaygısını canlı tuttuğu oranda başarılı olacaktır. Gazze operasyonu bu anlamda başarılı olmuştur. İsrail Arap yönetimlerini "İran karşıtı cephe oluşturma" noktasında seferber etmiştir. HAMAS'ı yenilgiye uğratarak "İran karşıtı" cepheyi güçlendirmiş ve son yıllarda İran lehine işleyen sürecin tersine çevrilebileceğini göstermiştir.¹⁶

4. Uluslararası Toplum, ABD ve AB

Uluslararası toplum sivil kayıpların yoğun olduğu saldırıların durdurulması konusunda net, ortak ve kararlı bir tutum sergileyememiştir. Bu da Batı'nın iyi niyetinin sorgulanması sonucunu doğurmuştur. En ciddi meşruiyet kaybını Birleşmiş Milletler (BM) örgütü yaşamıştır. Saldırıların durdurulması yönündeki BM kararına uyulmaması, Gazze'de BM'ye ait binanın hem de BM Genel Sekreteri İsrail'deyken vurulması, İsrail'e yönelik yaptırım uygulanamaması BM'nin etkinliğini zayıflatmıştır.

Gazze saldırıları sonrasında İsrail'in uluslararası toplumla ilişkisi bağlamında ortaya çıkacak en ciddi sonuç dramatik bir imaj ve buna bağlı olarak meşruiyet kaybı olmuştur. Gazze saldırıları Batı tarafından haklı ve orantılı bir güç kullanımı olarak görülmemektedir. Batı'daki genel hava

Kapak Konusu

İsrail'in kendini savunma hakkına inanmakla beraber "kırmızı çizgiyi" aştığı yönündedir.¹⁷ Okul ve hastane gibi hedeflerin vurulması, İsrail'in sivililerin saldırıdan kaçması için hiçbir çaba göstermemesi imaj kaybının en önemli nedenleri olmuştur.¹⁸ Ancak İsrail'in bu meşruiyet kaybını çok fazla önemsemediğini İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres, "İsrail dünyadaki imajından kaygı duymuyor"¹⁹ şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir.

Gazze operasyonu ABD'de Obama yönetimi açısından da zorluk doğuracaktır. Obama kampanya dönemi boyunca Orta Doğu sorunlarının çözümünde "diplomasi ve çok taraflılık" ilkelerini ön plana çıkarmıştır. Ancak Gazze operasyonu daha baştan Obama'nın diplomasiyi kullanma alanını daraltmıştır.²⁰ Daha önce gerekirse HAMAS ile bile konuşacağını açıklayan Obama'nın bu seçeneği kullanma şansı azalmıştır.

Obama diplomasiyi kullanırsa masaya daha zayıf bir İran, Suriye ya da HAMAS ile oturacaktır. İsrail'in Gazze operasyonu ile bir amacının da "direniş cephesi" ile müzakereye oturacağını açıklayan yeni ABD yönetiminin²¹ bu girişimi öncesi yeni bir güç dağılımı yaratmak çabası olduğu düşünülebilir.

5. Türkiye ile İlişkiler ve Türkiye'nin Rolü

Gazze saldırılarının Türkiye'nin bölgesel rolüne etkisine ilişkin iki yaklaşım ortaya çıkmıştır:

1. Mısır'ın, İsrail saldırısının başlangıcında HAMAS'a yönelik tepkisi, daha önceden üstlendiği arabuluculuk rolüne zarar vermiştir. HAMAS nezdinde oluşan güven kaybı, arabuluculuk rolünü kaybetmesine yol açabilir.²² Bölgedeki kamplaşmada kendini tarafsız olarak konumlandırmaya çalışan Türkiye'nin bu rolü üstlenmesi için uygun şartlar doğabilir. HAMAS açısından Türkiye arabuluculuk için ön plana çıkmakta, Türkiye'nin Gazze'den İsrail'e geçiş noktalarına bir gözlemci güç gönderme düşüncesi tartışılmaktadır.²³ Londra'da yayımlanan *El Hayat* gazetesi de HAMAS'ın, Gazze sınırında gözlemci olarak Türk askerlerinin görev yapmasına sıcak baktığını öne sürmüştür.²⁴ AB'nin bölgede rol oynayabilmesi açısından da Türkiye ön plana çıkmaktadır. Türkiye, Mısır ve Ürdün'ün de ka-

tıldığı AB Dışişleri Bakanları toplantısında, kalıcı ateşkes için Mısır'ın çabalarının yetersiz olduğu, Türkiye'nin arabuluculuk görevine soyunması gerekliliği resmi olmayan görüşmelerde dile getirilmiştir.²⁵

2. Gazze saldırıları, Türkiye için ağırlığını gösterme fırsatı verirken nüfuzunun sınırlarını da ortaya koymuştur. Örneğin *Financial Times* yazarı Delphine Strauss'a göre, Gazze krizi İsrail-Türkiye ilişkilerini germiş, İsrail'e yönelik tepki Türkiye'nin tarafsız bir arabulucu olarak konuma zarar vermiştir.²⁶

Genel Değerlendirme

Sonuç olarak Gazze operasyonunun İsrail açısından sonuçlarını kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. İsraili seçmenlerin tercihlerinde ulusal güvenlik konuları gittikçe öne çıkmaktadır. Bu da sağcı Likud Partisi'ni 10 Şubat seçimlerinin en başta gelen iktidar adayı yapmaktadır. Gazze operasyonunu nispeten iyi yönettiği düşünülen Barak ve İşçi Partisi de yine kazançlı çıkmıştır. Oylarında en çok düşüş görülen parti Livni'nin Kadıması olmuştur. Seçimlerde çıkacak dağılıma göre bir Likud-İşçi Partisi koalisyonu gündeme gelebilir. Güvenlik konularını ve bunlara karşı sert önlemleri esas alan yaklaşımlar İsrail iç politikasında belirleyici olabilir. Bu durum; İsrail-Filistin, İsrail-Suriye barış görüşmelerini sekteye uğratabilir.

2. HAMAS askeri açıdan büyük ölçüde zayıflatılmıştır. İsrail'e roket saldırısı düzenleme iradesi bir ölçüde kırılacaktır. Buna karşılık İsrail'de milliyetçi-sağın öne çıkmasına paralel olarak Filistin'de de HAMAS'a destek artabilir. Gazze saldırıları örgütün tabanla bütünleşmesini sağlayarak Filistin halkının temsilcisi konumuna yükseltebilir. Bu da İsrail-Filistin sorununun çözümünü karmaşıklaştıracaktır. Operasyonun en başta gelen kaybedeni ise El Fetih ve Mahmut Abbas olmuştur.

3. İsrail, İran ile rekabetinde güç dengelerini kendi lehine değiştirmiştir. İran'ın elindeki kozlardan birinin daha gücünün sınırlarını ortaya

Kapak Konusu

koymuş ve ciddi olarak zayıflatmıştır. İran'ın bu kozları gerektiğinde kullanma şansı azalmıştır. İran'a saldırı olasılığı operasyon öncesine göre artmıştır. Buna karşılık İran, Arap toplumlarının İsrail'e artan tepkisi üzerinden yeni bir oyun alanı bulmuştur. Bölgede İsrail karşıtlığı ve siyasal İslam'ın yükselişi İran açısından kazanç olarak görülebilir.

4. "İran korkusu" temelinde İsrail ve ABD'nin kısmen desteklediği "ılımlı Arap cephesi", "İran yayılmacılığına" darbe vurulması anlamında kazançlı çıkmıştır. Ancak II. Lübnan Savaşı gibi Gazze operasyonu da bu ülke yönetimlerini halkları ile karşı karşıya getirmiştir. İran ve siyasal İslamın yükselişi nedeniyle HAMAS'ın zayıflatılmasından memnun olan yönetimler tabanda yükselen İsrail karşıtlığı taleplerine karşılık veremeyerek meşruiyet sorunu ile karşı karşıya

kalmıştır. Bu cephenin zayıflaması ve halk içinde yükselen tepkiler İsrail'in orta ve uzun vadede kaybı olarak görülebilir.

5. İsrail Batı nezdinde önemli bir imaj kaybı sorunu yaşamıştır. Ancak bu şimdilik somut yaptırımlara dönüşmemiştir. Obama yönetiminin Orta Doğu sorunlarına yaklaşımlarından kaygı duyan İsrail, şimdiden diplomasinin önünü az da olsa tıkamıştır. Tarafları masaya oturtmak Obama yönetimi için daha zor olacaktır.

6. Türkiye'nin rolü ve ilişkiler konusunda ikili bir yorum yapılabilir. Tepkinin daha çok İsrail'e yönelmesi, ilişkilerde kısa süreli bir gerginlik yaratıp arabuluculuk rolüne zarar verebilir. Türkiye, tepkisinin alacağı boyuta göre, tüm taraflarla ilişki kurabilen tarafsız konumuyla ön plana da çıkabilir. **■**

- 1 "Elections 2009: Latest Poll Gives Likud Big Edge Over Kadima", *Haaretz*, 24 Kasım 2008; "Poll Shows Kadima and Likud Neck and Neck", *Jerusalem Post*, 19 Aralık 2008.
- 2 Aluf Benn, Amos Harel; "Olmert Ignoring Calls From Barak, Livni For Immediate Gaza Truce", *Haaretz*, 14 Ocak 2009, Rory McCarthy, "Cabinet Clash: Battle of the Ehuds", *Guardian*, 16 Ocak 2009.
- 3 Tim McGirk, "Gaza's Political Fallout: Israel's Right Strengthened", *TIME*, 22 Ocak 2009.
- 4 Tim McGirk, 22 Ocak 2009.
- 5 Tim McGirk, 22 Ocak 2009.
- 6 Isabel Kershner, "War on Hamas Saps Palestinian Leaders", *The New York Times*, 14 Ocak 2009.
- 7 "Ending the War in Gaza".
- 8 Avi Issacharoff, Amos Harel, Amira Haas, Yanir Yagna; "Palestinian Sources: Iran Unit of Hamas Has Been Destroyed", *Haaretz*, 16 Ocak 2009.
- 9 Steven Lee Myers, "The New Meaning of an Old Battle", *International Herald Tribune*, 4 Ocak 2009.
- 10 Fareed Zakaria, "What Makes Ahmadinejad Smile?", *Newsweek*, 19 Ocak 2009.
- 11 Nicholas Blanford, "In the Wake of Gaza, Arab Hard-Liners Gain Upper Hand", *TIME*, 21 Ocak 2009.
- 12 Fareed Zakaria, 19 Ocak 2009.
- 13 Yossi Klein Halevi, "Why Gaza Matters", *The New Republic*, 29 Aralık 2008.
- 14 Ismail Patel, "Gaza Conflict Will Shake The Arab World", *The Guardian*, 11 Ocak 2009.
- 15 Ismail Patel, "Gaza Conflict Will Shake The Arab World", *The Guardian*, 11 Ocak 2009.
- 16 Frida Ghitis, "Hamas' Goal: Israeli Retaliation", *The Miami Herald*, 30 Aralık 2008.
- 17 Barak Ravid, "Diplomats: Gaza Op Causing Long-Term Harm to Israel's Image", *Haaretz*, 14 Ocak 2009.
- 18 "Falk: İsrail Gazze'de Savaş Suçu İşledi", *NTVMSNBC*, 22 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/473098.asp>.
- 19 "Peres: İmaj Kaygımız Yok", *NTVMSNBC*, 7 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/471390.asp>.
- 20 Steven Lee Myers, 4 Ocak 2009.
- 21 Jay Solomon, "Clinton to Engage Iran and Syria Soon", *The Wall Street Journal*, 14 Ocak 2009.
- 22 Abdulbari Atwan, "Gazze Operasyonu Direnişi Güçlendirdi", *NTVMSNBC*, 23 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/473071.asp>.
- 23 "Hamas: Arabulucu Türkiye Olsun", *NTVMSNBC*, 8 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/471429.asp>.
- 24 "Hamas, Gazze'de Türk Askerine Sıcak Bakıyor", *NTVMSNBC*, 14 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/472115.asp>.
- 25 "Türkiye'nin Arabuluculuk Rolüne Özel Vurgu", *NTVMSNBC*, 26 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/473301.asp>.
- 26 Delphine Strauss, "Financial Times: Türkiye'nin Gücü Tarafsızlığındaydı", *NTVMSNBC*, 21 Ocak 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/news/472891.asp>.

DİPNOTLAR